

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΔΕΙΨΙΑΙ.

Τόμος Γ'.
ΑΡΙΘΜ. 12 (60).

Συνδρομή, αρχομένη από 1. Ιανουαρίου και 1. Ιουλίου εκάστου έτους, εξαμηνος μόνον
και προπληρωτέα: Πενταχού φράγκ. χρ. 10 ή μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Γ'.
τῇ 15/27. Ιουνίου 1887.

ΝΑΘΑΛΙΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ.

Ὁ τόπος καὶ αἱ περιστάσεις καθιστῶσι πολλάκις ἄτομα καὶ συμβάντα ἀξιοπερίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα. Ὁ κόσμος βεβαίως μετ' ἀδιαφορίας ἤθελεν ἀκούσει τὰ περὶ τῆς συζυγικῆς διχογνωμίας μεταξὺ Μιλάνου καὶ Ναθαλίας καὶ οὐδεὶς ἤθελε ζήτησει νὰ μάθῃ τὸν λόγον, διὰ τί ἡ ὁμοδόχος βασιλὶς ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ μακρὰν τοῦ συζύγου τῆς, εἰς τὰς ὠραίας ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα σοβαρώτατα πολιτικὰ ζητήματα ἐν τῷ μέσῳ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἡ παραμικρὰ παραχῇ καὶ τὸ ἐλάχιστον ἐκρυθμον φαινόμενον ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἰμοῦ ἐπισύρει ἐφ' ἑαυτὸ τὴν προσοχὴν ὅλης τῆς Εὐρώπης.

Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἡ ὠραία τῆς ὁμοδόχου χώρας βασιλὶς, καὶ ἐὰν μὴ συνέβαινον τὰ ἐν Βελιγραδίῳ, περὶ ὧν τόσοσ λόγος ἐγένετο ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ εἰς τοὺς πολιτικούς κύκλους, ἔχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, διότι καταγομένη μητρόθεν ἐξ ἑλληνικοῦ αἵματος, διὰ τῶν χαρίτων καὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς προσόντων ἀνῆλθεν εἰς τόσον ὑψηλὴν περιωπὴν. Ἀλλ' ἐκ πατρὸς ῥωσὶς οὖσα τὸ γένος πάντοτε ἔτρεφε πρὸν τὴν βόρειον δυνάμιν μεγάλας συμπαθείας, τὰς ὁποίας

ὅμως μέχρις ἐσχάτων δὲν ἐξεδήλου ἐν φανερᾷ ἀντιπράξει πρὸς τὸν ἀντίθετον φρόνημα ἔχοντα σύζυγόν τῆς. Λίαν νοήμων καὶ φιλόδοξος, ὑπερτεροῦσα δὲ τὸν σύζυγόν τῆς κατὰ τὴν εὐστάθειαν, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, ἐὰν, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, ἡ αὐστριακὴ πολιτικὴ μετὰ πολλῆς δεξιότητος δὲν ἐματαίου τὰ σχέδιά τῆς καὶ δὲν ὑπεστήριζε μέχρις ἐσχάτων τὸν ὑπὸ πάντων ἐγκαταλειφθέντα Μιλάνον.

Θυγάτηρ πλουσίου ῥώσου ἀξιωματικοῦ, ὀνόματι Κέσκο, ἐνεπνεύσθη ὑπ' αὐτοῦ τὰς ῥωσικὰς ἐθνικὰς ἰδέας, ἔτυχεν ὅμως τελείας εὐρωπαϊκῆς παιδείσεως, ἐπειδὴ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐν Φλωρεντίᾳ, ὅπου ἡ μήτηρ τῆς, πριγκήπισσα Στούρτζα, διέτριψε τὸν πλεῖστον χρόνον τοῦ βίου τῆς.

Ἦτο δεκαεξαέτις τὴν ἡλικίαν ὅτε τῇ 17. Ὀκτωβρίου 1875 συνεζεύχθη τὸν Μιλάνον, διὰ τὸ κάλλος τῆς δὲ καὶ τὴν εὐκνησίαν τοῦ πνεύματός τῆς ἦτο γύμνη περιπόθητος. Ἡ εὐπροσηγορία τῆς κατέκτα τὰς καρδίας τῶν περὶ αὐτὴν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς· λέγουσι δὲ ὅτι πάντοτε συνῆδραμε τοὺς πάσχοντας καὶ

ΝΑΘΑΛΙΑ.

Βασίλισσα τῆς Σερβίας.

περιεποιήθη μετὰ πολλῆς αὐταπαρνησίας καὶ στοργῆς τοὺς τραυματισθέντας καὶ ἀσθενήσαντας κατὰ τὸν τελευταῖον ἀτυχῆ πόλεμον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης κυρίως χρονολογεῖται καὶ ἡ πρώτη ἐμφάνις τῆς Ναυαλίας εἰς τὴν ἡμερησίαν διὰ τὰς τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ αὐλικῶν βραδιουργιῶν. Τὸ βέβαιον δὲ εἶνε, ὅτι ὁ ὑποκάριος αὐτῆς πόθος εἶνε νὰ δια-

πρέψῃ πολιτικῶς καὶ ν' ἀποκτήσῃ δόξαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χώρας τῆς. Καὶ ἡ ἀρχικὴ μὲν αἰτία τῆς διαστάσεως αὐτῆς πρὸς τὸν βασιλέα δὲν εἶνε πολιτικῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ δολοπλόκος τοῦ ῥωσικοῦ κόμματος διπλωματία ἐκμεταλλεῖται αὐτὴν ἐπιτηδεύει πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἕως οὗ ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ σερβικοῦ βασιλείου ἀπεριόριστον πολιτικὴν κυριαρχίαν.

ΕΑΡΙΝΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ὑπὸ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Vischer.

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὁ διάσημος γερμανὸς συγγραφεὺς Φρειδερίκος Θεόδωρος Vischer ἐδημοσίευσεν πρό τινας ἐν ἐγκρίτῳ γερμανικῷ περιοδικῷ βιβλιοκρισίᾳ περὶ τοῦ τὸν αὐτὸν τίτλον φέροντος ἔργου τοῦ Ἐδουάρδου Ἑγγελ. Τὴν πραγματείαν ταύτην δημοσιεύομεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προσεχούσης 80ῆς ἐπετειοῦς ἐορτῆς τοῦ εἰρημένου συγγραφέως, ἐπισκεφθέντος τὴν Ἑλλάδα τῷ 1840 καὶ ἐκτοτε ἀγαπήσαντος αὐτὴν εἰλικρινῶς, ὥς ἀποδεικνύουσιν αἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονολογούμεναι „ἱστορικαὶ σημειώσεις“ του περὶ Ἑλλάδος.

Δικαιοῦται τις ἄρα γε ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν ἔκδοσιν βιβλίου, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον καθιστᾷ τὴν κρίσιν του ὅλως ὑποκειμενικὴν, ἀφ' οὗ ἀνὰ πᾶσαν σελίδα ἀφυπνίζει ἰδίας προσφιλεῖς ἀναμνήσεις; Δὲν θὰ ἦνέ τις ἄρα γε εὐνοϊκῶς προκατειλημμένος καὶ δὲν θὰ ἐκφέρῃ δυσκόλως τὴν γνώμην του; — Τὸ ἄρωμα τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἀγοραῖς εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένων ὀπωρῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς κοιλάσι ποικίλων ἀνθέων ἀναδίδουσιν αἱ σελίδες αὐταί· τὸ ἄλλογον φέρει τὸ ἐπίσκαγμά του, ὁ ἀγῶγιάτης βιάζεται πρὸς ἀναχώρησιν καὶ εἰς τὰς καυστικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας διασχίζονται βουνὰ καὶ κοιλάδες, μὲ τὴν ἑξίτησιν ἀπὸ τοῦ ἐφιππίου κρεμασμένην καὶ γεμάτην ἀπὸ κρασί, ἀπὸ τὴν γνωστήν διὰ ῥητίνης παρεσκευασμένην *ρετσίαν*· ἡ συνοδία σταματᾷ ἔμπροσθεν *χανίου* μὲ τὴν ἐλπίδα νυκτερινοῦ καταλύματος ἄνευ κλίνης, ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους. Εἰς τὸ βιβλίον δὲν εἰρίσκω τὴν ἔνοπλον μόνον ἀκολουθίαν τοῦ χωροφύλακος· δὲν ὑπάρχει πλέον χρεῖα αὐτῆς, ὥς ἄλλοτε, κατὰ τὰς ἡμέρας μου, ὅτε δύο τοιοῦτοι ἔπρεπε κατὰ πόδας νὰ μᾶς ἀκολουθῶσιν εἰς προφυλακὴν κατὰ αἰμοχαρῶν ληστών· Θεοὶ θαυμάσιοι ἀμείβουσι τοὺς κόπους τὰς καυματοῦ πορείας. Τὸ ὄνειρον τῶν παιδικῶν καὶ ἐφηβικῶν ἡμῶν ἡμερῶν, ἡ σιωπηλὴ καὶ βαθεῖα ἀγάπη τῆς ἀνδρικῆς ἡμῶν ἡλικίας, ἡ ὑψηλὴ εἰκών, ἡ ὁποία ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐκπέμπει τὰς ἀκτῖνας τῆς πρὸς τοὺς λαοὺς, διαπαιδαγωγοῦσα καὶ ἐξημερόνουσα αὐτοὺς, — δὲν εἶνε μόνον ὄνειρου ἀπατηλὴ εἰκὼν· ἀλλ' εἶνε ἡ Ὀλυμπία, τὸ Ἄργος, αἱ Μυκῆναι, ἡ Κόρινθος, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἀκρόπολις, ὁ Μαραθὼν, ἡ Ἐλευσίς, οἱ Δελφοὶ καὶ αἱ Θερμοπύλαι, εἶνε ἐρείπια, ἀλλὰ τὰ ἐρείπια λαμβάνουσι ζῶν καὶ μαρτυροῦσι. Ὁ Γερμανός, τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον μοι ἀφύπνισεν τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, γνωρίζει τὸ καρδιοκτύπι, τὸν ἱερὸν φόβον, μὲ τὸν ὁποῖον πλησιάζει τις εἰς τοὺς προαιωνίους τούτους βωμούς, γνωρίζει τὸν ἐνδοσυϊδῆ θαυμασμόν καθ' ἣν στιγμὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ὄνειρον μεταβάλλεται εἰς πραγματικότητα. „Ὅσάκις ἐνθυμοῦμαι τὴν πρωτὴν ἐκείνην ἐν Πελοποννήσῳ, καταλαμβάνομαι καὶ τῶρα ἀκόμη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθηματος, ὅφ' οὗ εἶχον καταληφθῆ καὶ τότε· μοι φαίνεται ὡς ἂν νὰ μὴ ἦμην ποτὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ, οὔτε πορρωτέρω αὐτῆς, καὶ ἡ καρδιά μου, ἰδιοτρόπως ἐπιλήσιμον, αἰσθάνεται ἀκόμη τὸ ῥίγος τῆς περιέργου καὶ πλήρους προαισθητικῆς ἀγωνίας,

μὲ τὴν ὁποίαν κάμνει τις ὀλομόναχος τὰ πρῶτα βήματα εἰς τὴν ξένην χώραν. Οὐχὶ φόβον κινδύνων καὶ ἐνοχλήσεων· διότι ἐὰν εἶχόν ποτε τοιοῦτον, θὰ ἔμενον εἰς τὰ ἴδια καὶ θὰ περιεφερόμην εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ ὁδὸν τῆς Λειψίας. Ἀλλ' ἡσθάνομην ὡς εἰ φόβον τινὰ πρὸ τοῦ ἐπιβλητικοῦ θεάματος, ὅπερ ἔμελλε νὰ μοι παρουσιασθῇ· δὲν μεταβαίνει τις εἰς Ὀλυμπίαν, Ἰθώμην, Σπάρτην καθ' ὃν τρόπον ἤθελε μεταβῆ εἰς τινὰ περίφημον τόπον τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Tyrolou. Ὁ συγγραφεὺς ἀφηγεῖται πῶς ὁρμώμενος ἐξ Ἐλευσίνος καὶ βλέπων μακρόθεν τὴν Σαλαμῖνα, διευθύνεται πρὸς τὰς Ἀθῆνας καὶ βλέπει ἀναδυομένην τὴν Ἀκρόπολιν. Τὸ αὐτὸ αἶσθημα τὸν καταλαμβάνει· οἱ τόποι οὗτοι ἦσαν δι' αὐτὸν θησαυροὶ ἐξηφανισμένοι, μόνον εἰς τὰ βᾶθη τῆς ἀναμνήσεως διατηρούμενοι, καὶ ὅμως ἰδοὺ ὑπάρχουσιν, τὸ παρελθὸν γίνεται παρόν, πολὺ ὠραιότερον μάλιστα παρ' ὅσον εἶχε τὸ πλάσει ἡ φαντασία· καίτοι ἡρειπωμένα, φωτίζονται ὅμως τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ χρυσοῦ φέγγους, ὅπερ ἐξέπεμπε τὰς ἀκτῖνας τοῦ πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ Μαραθῶνος, πρὸς τὸν Περικλῆ, πρὸς τὸν Φειδίαν. Ἐλθὼν εἰς Ἀθῆνας ἀφιερεῖ τὰς ὥρας τοῦ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐπὶ τῶν βράχων αὐτῆς μακαρίζει ἑαυτόν, διότι δὲν ταρασσεῖ τὴν ὠραίαν του μοναξίαν πλήθος συνωστίζομένων ἀνθρώπων, ὡς ἐν τοῖς Μουσείοις καὶ ταῖς Πινακοθήκαις, οὐδὲ ἀκούεται ὁ θόρυβος τῶν ὁδῶν τῶν νέων Ἀθηναίων εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τούτους βράχους, ἐφ' ὧν ὑφύονται οἱ παλαιὸι ναοί.

Ἄπαντα τὰ ἀριστουργήματα ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων κεῖνται ἐνταῦθα, εἰς τὸ ὑπαιθρον, περι-αυγαζόμενα ὑπὸ λάμπειας, ἡ ὁποία οὐδαμοῦ ἐπὶ γῆς δύναται νὰ θεασθῇ τόσον διαυγῆς καὶ ὑπεργήινος. Ἡ ὡς αἰθὴρ ἐλαφρὰ ἀτμοσφαῖρα, ἡ μονήρης σιγὴ καὶ ἡ πλησμονὴ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων παρέχει εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν δυνάμεις, οἷας δὲν ἐμάντευε τις ποτὲ ὑπάρχουσας ἐν ἑαυτῷ. Βλέπεις μὲ ἡρεμον τὸ βλέμμα· δὲν χάσκεις ὡς ἔμπροσθεν τῶν κατὰ σειρὰς τεθειμένων εἰκόνων ἐν τοῖς μουσείοις τῶν πόλεων. Ἐδῶ δὲν συνεσωρεύθησαν κλοπιμαῖα ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν καὶ δὲν ἐξετέθησαν εἰς θεᾶν ἐντὸς πνιγρῶν αἰθουσῶν κατὰ σειρὰν, τὸ ἀριστοῦργημα παρὰ τὸ εὐτελέστατον κακοτέχνημα. Οὐχί, ἐνώπιόν σου ἔχεις ἐν μικρῷ χώρῳ τμήμα πραγματικοῦ καλλιτεχνικοῦ βίου, ἔχεις τὸν βίον πεφιλημένου λαοῦ ἐν τῇ ὑπάτῃ τῆς ἀναπτύξεώς του βαθμίδι — οὐχὶ „ἐκτεθειμένον“ ὑπὸ διευθύντων μουσείων, ἀλλὰ διασωθέντα μέχρις ἡμῶν ὅπως εἶχε παραχθῆ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης θέσεως ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ. — Ἐπειτα δὲ καὶ τὸ παράδοξον αἶσθημα· ὅτι, ὅπως σύ, οὕτω μετὰ θαυμασμοῦ ἡτένιζον τὰς στήλας ταύτας καὶ ἅπαντες ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες, τῶν ὁποίων μόνον τὰ ὀνόματα διεγείρουσι πληθὺν μεγάλων